

OZYWAĆ SIĘ (81) *vb impf*

sie (58), się (23).

o oraz a jasne.

inf ozywać się (10). $\diamond$ *praes 1 sg* ozywam się (1). $\diamond$ *2 sg* ozywász się (3). $\diamond$ *3 sg* ozywå się (34). $\diamond$ *1 pl* ozywamy się (5). $\diamond$ *2 pl* ozywacie się (3). $\diamond$ *3 pl* ozywają się (11). $\diamond$ *praet 3 sg m* ozywał się (2). $\diamond$ *3 pl m pers* ozywali się (3). *subst* ozywały się (1). $\diamond$ *fut 3 sg n* będzie się ozywało (1). $\diamond$ *3 pl m pers* będą się ozywać (1). *subst* będą się ozywać (1), będą się ozywały (1) *KlonŻal* (1:1). $\diamond$ *imp 3 sg* niech się ozywå (1). $\diamond$ *1 pl* ozywajmy się (1). $\diamond$ *con 3 sg n* by się ozywało (1). $\diamond$ *part praes act* ozywając się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII w. s.v. odezwać się.

1. Mówić, występować w jakiejś sprawie, zabierać głos, wyrażać opinię (o człowieku i Bogu); *libere loqui, liberam vocem mittere Cn* (73) : Cypryan fye ozywa: Ráwan mu poświadłza *LeovPrzep Samb* b4; á drugi też widząc iż fie nie ozywa pan [...] / pomyfli też łobie / á chcemy fie dzielić *RejZwierc* 114v, 186.

ozywać się kim (1): *BudBib Is* 3/9 *cf W przen.*

ozywać się w kim (1): *SkarKaz* 578b *cf Szereg.*

W połączeniu tautologicznym z part praes act „mieniąc” (1): Ale fie tam ozywa ieden miedzy wami / Mieniąc / iż gośpodarftwo Polłkę z bogaciło *KochSat* A3.

Szereg: »ozywać się i bluźnić« (1): Ten fię w tákich nie / życliwych [!] czći tey Pánny ozywa y bluźni. *SkarKaz* 578b.

W przen (1) : iż ięzyk ich y łprawy ich (były) przeciw Iehowie [...]. Znać ie po obliczu ich (*marg*) Poznánie oblicza ich odpowiada ná nie / álbo ozywa fię niemi [*testificabitur contra eos*] (–) / bo grzech łwoy iáko Sodoma opowiedali *BudBib Is* 3/9.

Przen: *O brzuchu człowieka: wydawać odgłosy [komu]* (1) : Mihi iam dudum inanitate intestina murmurant. Kruczy mi w brzuchu. Ozywa mi fie brzuch. *Mącz* 238a.

α. *Przemawiać w sposób nadprzyrodzony (o Bogu)* (7) : możelz rozumieć iż iefth Iezus prawy Bog á nierozdzielny ni w czym z Bogiem Oyczem łwoim gdyż fie tu obádwå ozywáiå / iż to thego Iánå łwiętego łpołu połyłaiå. *RejAp* 190v.

ozywać się komu (6): *RejAp* 16; Obáčźze fie thedy moiå miła owieczko obáčź / á náłuchaway z dálekå gdzycć fie ozywa ten Pan twoy / á zábiegay / á łłuchay łwiętego głófu iego *RejPos* 169, 168v, 285v, 286v [2 r.].

ozywać się w czym (2): iefłize wdzyęcźnie przymiełz w łerce łwoie to łwięte vpominánie iego á obiáwienie y ozwánie iego / iżci fie vłtáwicznie ozywa w łwiętych łłowiech á w łwiętych náukach łwoich *RejPos* 285v, 286v.

W połączeniu tautologicznym z part praes act „mówiąc” (2): Oto pátrzay ktho fie temu Apółtołowi ozywác raczy / mówiąc *RejAp* 16; *RejPos* 168v.

Zwrot: »ozywać się głosem łwoim« (1): iż fie łam obráca do niey zmiłofierdzyem łwoim / iż fie iey ozywa onym wdzyęcźnym á błogółławionym głósem łwoim / mówiąc do niey *RejPos* 168v.

Szereg: »wołać, (a) ozywać się« (2): (*marg*) Pan vłtáwicznie wołå á ozywa fie nam. (–) wołå zá námi / ozywa fie nam w rozłicznych píłmiech / w dziwnych obietnicach łwoich *RejPos* 286v.

a. Odpowiadać; respondere Cn (12) :

ozywać się komu (1): KSiądz ná rezurekciá żaká nowotnego/ Vbrał miásto Anyoła/ do grobu onego/ Co mu fie miał ozywáć/ á sam Márią był *RejFig* Dd6v.

αα. *O człowieku w stosunku do Boga: wyrażać gotowość, posłuszeństwo [na co] (1)* : Ozywamy fie ná wołanie y vpominánie Páńłkie/ gdy tyż łowá do nas mowi: czemu [...] zemną wojnę wiedziesz/ czyniąc przeciwko rofkazaniu memu/ táki á táki grzech? *SkarŻyw* 82.

ββ. *O Bogu w stosunku do człowieka: wysłuchiwać (10)* : Słuchayże iż mu też tu Pan nie odpowiedzieć nie raczył/ ále go odeśłał do onego vmienia iego o rozumie swoim (*marg*) Pan fie nie oziwa kto go obłudnie woła. (–) *RejPos* 209v.

ozywać się komu (9): Iż Pan iáwnie z nimi mawiał/ iż fie im ozywał/ iż Anyoły swoie pośyłał ná poślugi ich *RejAp* 10v; Dáley dokłádáć thu Pan ielźcze raczy/ iáko fie káżdemu miłościwie zázwdy ozywáć raczy/ kto go kolwiek záoła á vciecze fie do świętego miłofierdzia iego *RejAp* 195, 195, Ee4v; *RejPos* 267, 284v [2 r.], 285 [2 r.].

b. *Nazywać siebie, przedstawiać się, podawać się za kogoś [w tym: kim, czym (19)] (21)* : *LubPs* A3v, A4v, A5; A koniecznie łyny Bożemi nie możemy fie słuźnie ozywáć/ ielźliż themu mocney wiáry nie przydamy/ co nam Pan Kriřtus w łowie łwym świętym zořtáwić raczył *RejPos* 31v; Od ciébie wřzyřtko dobre ná świecie mamy/ Którzy łye kolwiek ludem twym ozywamy. *KochPs* 5; [Abowiem łnadz trudno fie ma Krzeřcijaninem ozywáć/ ktory fie niewłtyda grzechu łwe^{go} *RejKat* 29v; przeto iáko wyřłzey Syn Bogá żywego názwáć się raczył zářlepionemu řwiátu řwiatłościá, ták tu błędnemu ozywáć się raczy drogá: gdy mowi: Ia ielřtem drogá. *WiřnOkaz* 570].

ozywać się być kim (9): *LubPs* A4v, A5v, aa6 *marg*; Wy fie być ludem Bożym wřzyřcy ozywáć/ Staniláwá świętego zá Pátroná mácie. *Prot* A2v; *RejAp* 21; *RejPos* 54, 88; Gdy iuż wiemy iż ielřt ták miłofierny á ták dobrotliwy/ á iż fie Oycem náłzym miłościwym być ozywa/ wołaymyřz do niego iáko do dobrotliwego oyczá łwego *RejZwierc* 10v; *WerGořc* 261.

Szereg: »mienić (*a.* mianować) *a* (*i*) ozywać się« (3): Bo to ielř wielki fáłřz mienić fie y ozywáć Krzeřćiáńinem/ á vczynkow Krzeřćiáńłkich nie náłłáďowáć. *RejPos* 189v, 189v, 285.

αα. *Podawać się fałszywie za kogoś [w tym: kim (3)] (4)* : Abi thego lyotra kthori łzye oziwa łinem Hořpodarłkyem abi bilo yego widano hořpodarowy moyemv *LibLeg* 11/168; potym ich [*nowokrzczeńców*] prorok (táki fie ozywał) Matheus Ioannes rofkazał pod gárdłem/ áby káždy czego ktory dořtał ná mieyřce iedno znořili *BielKron* 214; *RejPos* 293.

W przen [być kim] (1) : tá niełłáchetna mácochá tá omyłna fortuná řwiátá tego/ kthora fie nam mátká być ozywa/ ále pewnie fáłeczńá á nie życzłiwá *RejZwierc* 178v.

ββ. [*Nosić imię własne*: Ten napierwřzy w rodźie łwem przezwan Ciceronem y od niego ná potem potomřtwo iego ozywáć fie poczęło. *CiceroKosz* 1583 b2v (*Linde*).]

c. *Upominać się o coś; emergere, erumpere Cn [z czym] (1)* : IZ řilá fie ich z řummámi ná Stárořtwách Inflantłkich ozywa/ á zwałřczá z łtrony słuźby zářtrymánéy/ ma byďż cognicia o tym/ coby im słuźnie winno było *SarnStat* 1205.

d. *Zgłaszać się, dawać znać o sobie z powołaniem się na czyjś autorytet, przyznawać się do kogoś, czegoś (25)* : idę do owych řwiádkow/ co ich owo ná rokách řilá fie ozywa/ y chodząc wołáią/ komu

świádkow potrzebá *GórnRozm* G3v; Teraz łtan iákiś fię ozywa Ewángelikow/ ktorzy [...] tu ná feymie fynmi fię koronnymi czynią/ y rządy łwoie/ y łtátutá/ y práwá łtáwić myślą. *SkarKazSej* 682a.

ozywać się do czego (1): Gdyż iáko żywo nigdy thám rządu nie bywa/ Gdzye fie więc wiele pánów do czego ozywa. *RejWiz* 114.

ozywać się z czym (1): Niech fye tu nikt z pánłtwem nie ozywa/ Ani z námi powagi vżywa *KochPieś* 23.

Zwrot: »ozywać się imieniem [czyim]« [szyk zmienny] (19): Y ogládaią włzytki narody źemie iż fie wy ozywáicie imieniem Pánłkiem [*quod nomen Domini invocatum est*]/ á będá fie was lękáć. *BibRadz Deut* 28/10; SŁuchayćie tego domie Iakobow ktorzy fię ozywáicie imieniem Izráelłkim [*vocati (marg) qui vocatis vos (–) in nomine Israel*] [...]/ ktorzy przyłięgáicie przez imię Pánłkie *BibRadz Is* 48/1; Bądźże dobrej myłli o Ieruzálem/ ábowiem ten ktorego fię imieniem ozywáłz/ ten cię poćiefzy [*consolabitur te qui nominavit te*]. *BibRadz Bar* 4/29, 2.*Par* 7/14, *Ier* 25/29, 2.*Mach* 8/15; á iż fie ozywáią imieniem Kriřtułowym/ ále przedfię náłłáduiá bálwánów *RejAp* 83, 6v; iuż Pán Bog nie miał o nich tey pieczęy/ iáko o tych ktorzy o nim wiedzyeli/ pámiętáli/ á iego fie imieniem ozywáli. *RejPos* 140v, 29, 49, 51, 135v, 152v, 283; *RejZwierc* 261; *BudBib Ier* 10/25; Y niech odłtápi od niepráwołci włzelki kto mieni imię pánłkie (marg) Al: ráđfzey/ kto fię ozywa imieniem Pańskie^m. (–). *BudNT 2.Tim* 2/19, k. 12 marg.

Szereg: »ozywać się a podpieráć się« (1): Abowiem ozywáią fię z miáłthá łwiętego/ á podpieráią fię Bogiem Izráelłkim [*Nam de civitate sanctitatis vocaverunt se, et super Deo Israel innixi sunt*] *BibRadz Is* 48/2.

W przen (1) : To nie Apółtolłka Ewángelia [...]/ ktora w iednym káćie fie ozywa/ o ktorey świat nie łłycháł *SkarKaz* 241b.

2. *O głosach ptaków* (2) : Rółpłózyłz łtádo ptákw iáko piłku dołfyc/ Iáko fie ozywáiąc będá zálfię znołć. *RejWiz* 37v; A rozłiczni ptacy w kołó/ Ozywáią fye wełóło. *KochSob* 70.

3. *O dźwiękach instrumentów muzycznych* (2) :

ozywać się komu (1): Y wy/ kłórych piłczálki łágodné łłucháią/ Y wy/ kłórym fię łtrony głółné ozywáią/ Włzyłcy Ráđziwłłowi Cnému gwłłi grayćie *KochEpit* A2v.

Fraza: »głósy się ozywáją« (1): Słuchayże iż fie słtáło milćzenie ná niebie. [...] iż gdy ine łpráwy álbo łády Pánłkie byłły łpráwowáne/ iż fie y tákíe y owákíe głófy ozywály. Ale gdy náłtápiłá ták powážná rzecź [...]/ tedy fie słtáło milćzenie. *RejAp* 72.

4. *O zjawisku echa; adsonare, recantare, respondere, resultare* Cn (4) :

ozywać się komu (1): Rozmowcy/ Bátrách Poetá [...], ktoremu odpowíáda *Echo* to iefł Dźwięć lełny/ ow co fię wołáiącemu w lełsie/ á zwłáłzcźá wieczór álbo po rółie ozywa. *KlonŻal* E3.

ozywać się czemu (1): Iuż fię lutniey nie będá łáły ozywály. *KlonŻal* A4.

Frazy: »łasy się ozywáją« (1): *KlonŻal* A4 cf *ozywać się czemu*.

»ozywáją się opoki« (1): Pokiż fię będá ozywáć te opoki y ty. (–) Póki y ty. *KlonŻal* E3v.

Szereg: »umilćknáć, nie ozywáć się« (1): *Echo* dźwięći tworzącá iuż teraz vmilćkłá/ Iużći fię nie ozywa iáko ono zwykłá *KlonŻal* Bv.

Synonimy: **1.** mowić, wołáć; **a.** odpowíádać; **b.** mianowáć się, nazywáć się; **d.** mienić; **4.** odpowíádać.

Formacje współrdzenne cf ZWAĆ.

EW